

Anulu IV.

N^{ro} 21.

Fóia bsericéscá.

Organu

pentru cultur'a religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

10 Novembre 1886.

Cuprinsulu:

Intentiunile Santului Scaunu Apostolicu cu ocasiunea unirei Romanilor. —
Museulu si biblioteca eucharistica in Paray le Monial. — Esercitiu spirituali. —
Computulu dilei in bserica. — Revist'a bsericéscá.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1886.

Tipograff'a Seminariului gr.-cat. in Blasiu.

Intentiunile Santului Scaun Apostolicu cu ocasiunea unirei Româniloru.

Decandu s'a inceputu in Românf'a un'a misicare óre care religiosa nu neînsemnata si totu odata si neindatinata pana acum, de atunci jurnalistic'a romana mai in continuu se ocupa si cu baseric'a nostra romanesca unita. Si spre laud'a ei fia disu, nu odata intempinamu in jurnalistic'a acést'a apretiaru catu se pote mai juste de ale bisericeii nostre si ale meriteloru ei pentru cultur'a poporului romanescu. Apretiarile aceste ni causéza cu atátu mai mare bucurie, cu câtu ele mai fora esceptiune vinu dela barbati, ce nu suntu fii ai bisericeii nostre, si asia nu li se pote imputá nice o partialitate in judecarea lucrului. Cu atátu mai mare ni este inse dorerea, candu prin unele din foile aceste vedemu un'a nevointia ore careva tare condamnabila de a dejosi unirea Romaniloru la rangulu de un'a caricatura istorica, care nu are nice unu altu meritu pentru cultur'a Romaniloru, decâtu cá „a despartitu pre Romani in doue tabere, cá astu-feliu mai usioru se pota fi invinsi de inimizii loru celi vechi“. Si de câte ori ni s'a datu ocasiune a vedé atari nevointie, totu-de-a-un'a amu potutu constatá cá in ele a fostu mai mare si mai puternica patim'a decâtu judecat'a cu sange rece si cunosciintele, ce au státu in servitiulu ei. Patim'a acést'a totu-de-a-un'a dá nascere la un'a logica tare insielatoria, carea este in stare a seduce pre ori si ce necunoscutori. Cátu reu se canséza prin acést'a simpatieloru, ce si le ar' poté castigá baseric'a nostra pre dreptulu la Români din Românf'a, pote se-si intipuiésca ori si cine, care scie, cá in intréga Românf'a baseric'a nostra nu dispune nice baremu de unu singuru organu, in care ar' poté se se apere; ma nu dispune nice baremu de unu singuru organu, care iar' fi amicu din principiu. Astu-feliu bisericeii nostre nu-i remane altu terenu de a se aperlá, decatu colonele cele anguste ale organului acestuia. Acést'a este caus'a, de in tempulu din urma amu fostu necessitati asia desu a pasí pre terenulu polemíei si a aperlá baseric'a nostra, candu in contr'a unei acuse, candu in contr'a alteia. Cáce desi organulu nostru este pucinu cetitu in Românf'a, totusi speramu, cá baremu celi pucini, cari-lu cetescu, ascultandu si pre partea acusata, si-voru poté face un'a idea mai justa si mai corecta despre baseric'a nostra si despre meritele ei pentru cultur'a romana.

Este un'a manevra óre careva vechia, de care patim'a a facutu tare multu usu totu-de-a-un'a, si pre care o intempinamu in continuu in atacurile indreptate in contr'a bisericeii nostre. Manevr'a ace'a, cá atunci candu meritulu cuiva pre unu terenu ore careva nu se pote negá, incede a se trage la indoiéla intentiunea cea buna a respectivului. Cáce dupa principiile ori si carei etice,

de ar' fi fapt'a cuiva ori si câtu de buna, deca lipsesce intentiunea totu atâtu de buna, atunci meritulu faptei este pierdutu. Pre calea acést'a se pote câte odata nimici celu pucinu la aparintia si meritulu celu mai stralucitu. Si de maneyr'a acést'a s'au folositu inimicii basericei nostre si in trecutu forte multu, si cu dorere trebue se marturisimu, că se folosescu si in presente. Si maneyr'a acést'a o intrebuintiéza mai cu sema cu privire la intentiunile Santului Scaunu Apostolicu cu ocasiunea unirei Romaniloru.

Celi mai multi din inimicii basericei nostre suntu siliti vrendu nevrendu a recunosce, că mari suntu meritele Santei Uniri pentru cultur'a Romaniloru. Si fienducă meritulu principalu alu unirei Romaniloru este si se cuvine pre dreptulu Santului Scaunu Apostolicu, asia vrendu nevrendu suntu siliti a recunosce, că Santulu Scaunu Apostolicu prin unirea Romaniloru are merite forte mari pentru cultur'a loru. Si ce e dreptu, si inimici de celi mai mari recunoscū lucrulu acest'a. Chiaru si Domnulu G. . ., cu care amu avutu de lucru in numerii trecuti, si care ni promite a mai avé, inca-lu recunosce. Candu inse de un'a parte lu-recunoscū, atunci se silesco a-i dá de alta parte una lovitura, in urm'a careia trebue se se nimicésca cu totul. Sustienu adecă, cumcă Santulu Scaunu Apostolicu, candu a lucratu pentru unirea Romaniloru, atunci nu a avutu altu scopu si altu cugetu, decâtu că pre Romani se-i faca se primesca credinti'a catolica. La un'a cultivare a Romaniloru nice nu a cugetatu de locu. Deca unirea a avutu si urmări culturali frumose pentru Romani, atunci aceste suntu de a se ascrie impregiurariloru, éra nice decum intentiunei Santului Scaunu Apostolicu, pre care nice capulu nu l'ar' fi dorutu de asia ceva. Astu-feliu lipsindui Santului Scaunu Apostolicu intentiunea de a-i cultivá pre Romani, i lipsesce si meritulu pentru urmarile culturali ale unirei Romaniloru. Căce lipsindu intentiunea, lipsesce totu-de-a-un'a si meritulu faptei. Ma mai multu! Neavendu Santulu Scaunu Apostolicu nice unu meritu pentru cultur'a Romaniloru, nu este pentru ce se se alipésca Romanii asia tare de elu, nice pentru ce se spereze dela elu ceva bine in venitoriu. Ci deca se alipesce cineva de elu dintre Romani, se pote alipí numai din motive teologice, nice odata inse nu si din motive culturali. Si nu ar' crede omulu, in câte variatiuni apare acus'a acést'a, de câte ori se ataca baseric'a nostra. Suntu, ce e dreptu printre inimicii basericei nostre si a Santului Scaunu Apostolicu, cari credu, cumcă lucrulu in adeveru asia este. Si cu tote aceste nu suntu acestia celi mai rei. Nu suntu celi mai rei, pentrucă acestia in urm'a educatiunei loru si a aerului religiosu, in care au traitu, asia idei retacite au despre Santulu Scaunu, in câtu li este preste potintia a se redicá la ide'a, că Santulu Scaunu Apostolicu a potutu ver odata se faca ceva bunu pentru cultur'a Romaniloru, si nu au ajunsu nice odata in pusetiunea de a se convinge, că lucrulu nu stă asia, căce deca s'aru convinge, atunci si eli si-aru schimbá ideile, si pote că le aru si marturisi cu franchetia, cum vedemu nu odata printre Protestantii de cultura.

Multu mai rei suntu aceia, cari sciu, că lucrulu nu stă asia, cari sciu cumcă Santulu Scaunu că si facia cu tote poporele, asia si facia cu Romanii nu a avutu decātu intentiuni bune. Cu tote aceste inse din motive necurate espunu lucrulu cu totulu altu-mintrule, espunu chiaru contrariulu la ce'a ce este, numai că se pota instrainá pre mai multi dela simpatí'a facia cu baseric'a nostra si facia cu Santulu Scaunu Apostolicu. Acestia suntu mai rei, fienducá facu reulu cu vointi'a si cu scienti'a, precandu celi-lalti fora amendoue. Acestia sciu, că lucrulu nu stă asia, precumu lu-espunu eli, precandu celi-lalti nu sciu. Si respunderea acestor'a va fi mai grea, multu mai grea inaintea lui Domnedieu decātu a acelor'a.

Se vedemu inse, ore cum stă lucrulu cu imputarea acést'a atátu de nedrépta facuta si aruncata in faci'a Santului Scaunu Apostolicu! Spre scopulu acést'a se ni punemu mai antaiu intrebarea, óre intentionat'a Santulu Scaunu Apostolicu si cultivarea Romaniloru, atunci candu a ostenitu atát'a pentru unirea loru? Spre scopulu acést'a trebue se deosebimu intentiunea cea mai deaprope a Santului Scaunu Apostolicu de intentiunea cea mai departata. Căce care a potutu fi intentiunea cea mai deaprope a Santului Scaunu Apostolicu atunci, candu a desudatu atát'a pentru unirea Romaniloru? Intentiunea acést'a o potemu cunosce din insasi natur'a si pusetiunea, ce o are Santulu Scaunu Apostolicu in lume. Căce conformu naturei si pusetiunei acesteia chiamarea Santului Scaunu Apostolicu nu pote fi alt'a, decatu chiamarea ace'a de a predicá toturoru poporeloru adevverulu curatu crestinu, asia precum baseric'a l'a primitu dela Mantuitoriulu nostru. Va se dica chiamarea principala a Santului Scaunu Apostolicu este un'a chiamare cu totulu religiosa. Si spre a satisface chiamarei acesteia religioase a lucratu densulu atát'a pentru unirea Romaniloru, va se dica, pentrucá si Romanii, poporulu celu ce pana atunci „jaceá in intunerecu si in umbr'a mortei“ se pota ajunge la cunoscinti'a adevverului crestinu intregu, asia precum l'a profesatu totu de a un'a baseric'a Romei. Acést'a a fostu scopulu principalu, ce a condusu toti pasii Santului Scaunu cu oca siunea unirei Româniloru. Va se dica scopulu principalu alu Santului Scaunu cu oca siunea acést'a a fostu de natura cu totulu **religiosa**, si nice că a potutu fi altulu. Căce deca Santulu Scaunu in prim'a linia ar' fi urmaritu alte scopuri, atunci s'ar' fi negatu pre sine insusi, si ar' fi lucratu in contr'a naturei, chiamarei si pusetiunei, ce o are elu in lume.

Inse ore, deca scopulu principalu alu Santului Scaunu Apostolicu cu oca siunea unirei Romaniloru a fostu cu totulu **religiosu**, óre pentru ace'a nu este cu potintia, că celu pucinu in lini'a a dou'a se fia urmaritu si ver unu scopu culturalu facia cu Romanii? Cine cunosce si numai superficialu istori'a increstinarei poporeloru din apusulu Europei, acel'a scie, cumcă tote poporele aceste pana la unulu au se multumésca numai singuru Santului Scaunu Apostolicu, că crestinismulu a potutu prinde radecina intre ele si in seculii ulteriori a potutu produce fructe atátu de frumosu in vietí'a si in desvoltarea

loru. Acel'a scie, cumcà Santulu Scaunu Apostolicu a fostu acel'a, care a tramisu misionari pre la ele, dintre cari forte multi si au versatu si sangele si si au pusu si viet'a numai cá se pota implantá flamur'a crucei in midiloculu loru. Ma Santulu Scaunu a adusu nu odata si jertfe insemnate materialu in favorulu increstinarei poporeloru acestor'a. Si cu tote aceste Santulu Scaunu Apostolicu nu a urmaritu in prim'a linia in totu procesulu acest'a altu scopu, decátu singuru scopulu religiosu de a vedé pre poporele aceste in bratiile religiunei crestine si in specie in bratiile basericeei catolice. Ce s'a intemplatu inse, dupa-ce Santulu Scaunu si a ajunsu scopulu de a vedé pre poporele aceste increstinate? Religiunea crestina in manifestarea ei cea pura din baseric'a catolica in scurtu tempu a produsu intre ele fructe nu numai pre terenulu religiunei, ci si fructe atátu de frumose pre terenulu civilisatiunei si alu culturei, cátu potemu se dicemu, cumcà civilisatiunea loru datéza dela primirea acést'a a crestinimului, căce ace'a este natur'a religiunei crestine genuine, că ea deca patrunde la ori si ce poporu, in tempu relative forte scurtu i imbunatatesce starea numai pre terenulu religiosu, ci si pre tote celelalte terene trecutorie, de cari se tiene si civilisatiunea si cultur'a. Nu are lipsa unu poporu decátu se primésca adevverulu crestinu intregu si genuinu, si atunci pote fi securu, că si bunetatile cele trecutorie nu-i voru lipsi, căce nunumai singuraticiloru ci si poporeloru intregi li a disu Mantuitorulu: „*cautati mai inainte de tote imperati'a lui Domnedieu si dreptatea lui, si tote celelalte se voru adauge voue*“. Acestu adevveru si religiosu si istoricu l'a facutu pre celebrulu filosofu legistu francesulu Montesquieu, care a facutu studie profunde asupr'a istoriei poporeloru, se dica „cá religiunea crestina genuina nui face pre omeni fericiti numai in lumea cealalta ci si in acésta“*). Astufeliu Santulu Scaunu Apostolicu candu a lucratu pentru increstinarea poporeloru acestor'a, chiaru prin ace'a a lucratu si pentru civilisatiunea si cultur'a loru, carea a fostu numai unu efectu naturalu si voitu de Domnedieu alu increstinarei. Si deca a voitu increstinarea loru, atunci a voitu si civilisarea loru prin religiunea crestina genuina, căce un'a este un'a urmare a celeilalte cá a unei cause, si celu ce voiesce caus'a, acel'a voiesce si urmare, si ar' fi un'a absurditate din cele mai mari, pre carea inca nu o a sustienutu pana acumu nice unu istoricu a crede, cá dora Santulu Scaunu ar' fi voitu increstinarea poporeloru, nu inse si civilisarea si cultivarea loru prin increstinarea acést'a. Ma Santulu Scaunu cu ocaziunea increstinarei poporeloru acestor'a precum a lucratu forte multu pentru scopulu principalu, care a fostu celu religiosu, chiaru asia a lucratu forte multu si pentru celu secundariu, care este celu culturalu. Amintimu deocamdata numai universitatile cele multe, ce s'au fundatu sub auspiciile Santului Scaunu, cari au devenitu totu atate focularie de cultura si civilisatiune pentru poporele respective.

Deca asia stá lucrulu cu tote poporele, pre cari Santulu Scaunu Apostolicu cu mari jerfe le au adusu in bratiile basericeei celei adevverate, atunci nu

*) Montesquieu »L'esprit des lois«.

scimu, cu ce dreptu pôte cineva se sustiena, că Santulu Scaunu Apostolicu numai cu Romanii ar' fi facutu esceptiune, dupa-ce si la Romani vedemu totu acelasi procesu, că si la celelalte popore. Precum la aceste asia si la Romani intrarea in comuniunea bisericeii celei adeverate a fostu insocita numai decatu de insemnate progrese culturali, si Santulu Scaunu Apostolicu a voitu si progresele aceste culturali ale Romaniloru desi nu in lini'a prima, candu a lucratu atât'a pentru realisarea si intarirea santei uniri la Romani. Căce progresele aceste culturali au fostu si la eli un'a urmare a progresului religiosu, ce l'a indeplinitu intre eli Santulu Scaunu. Ma nunumai, că l'a voitu, — cea ce este unu lucru tare naturalu — ci a si lucratu multu si in favorulu lui. Căce ore nu Santulu Scaunu a fostu acel'a, care indata dupa unire s'a ingrigitu, că tineri romani se si castige cultura teologica, filosofica si literaria, cătu clerulu romanu se nu remana indareptulu altoru cleruri? Si apoi tota lumea scie, că tinerii acestia romani educati sub auspiciile Santului Scaunu au fostu aceia, cari cu succesu binecuvantatu de Domnedieu au facutu tare multu pentru cultur'a Romaniloru. Eli au fostu *in parvo* pentru cultur'a Romaniloru ace'a ce au fostu universitatile *in magno* pentru poporele din apusu. Si apoi cătu de tare au fostu incuragiatu tinerii acestia de Santulu Scaunu si in progresulu in studiele profane, se pote convinge ori si cine, care cunosce nu mai multu decâtu numai biografi'a lui Sincai. Se uimesce si se imple omulu de un'a iubire estraordinaria facia cu Santulu Scaunu, candu afla din biografi'a acest'a, de câte favoruri s'a bucuratu Sincai inca că omu tineru in Rom'a, dupa ce s'a aflatu, că cu ce zelu si cu ce doru se ocupa elu cu studiulu istoriei. Cum a inceputu a avé intrare prin tote circulele invetiatorulu din Rom'a, cum i s'au deschisu tote bibliotecele, cum i s'au pusu la dispusetiune tote arhivele, chiaru si acele, cari nu ori si cui i stau deschise, cum in urma in scrutarile sale istorice cu inim'a cea mai sincera i s'au datu din partea barbatiloru celoru mai competentu inviatiuni, cu cari multu s'a ajutatu in lucrulu seu celu greu.

Amu poté aduce si alte probe, din cari se pote vedé, cu căta bucurie si bunavointia a inbratsiatu Santulu Scaunu Apostolicu totu de a un'a pre langa caus'a religiosa a Romaniloru si caus'a loru culturala in tempulu acest'a de 200 de ani dela indeplinirea unirei. Si aceste inse, cari le amu adusu, credemu cumeà suntu destule pentru unu omu neorbitu de patimi. Pentru ace'a ne dore pana in adenculu inimei candu in press'a nostra romanésca trebue se cetimu acuse atâtu de nedrepte aruncate in faci'a Santului Scaunu. Ne dore, căce iubirea Santului Scaunu precum facia cu tote poporele, asia si facia cu Romanii este traditionala si se porenéza dela unu Pontifice la altulu. Se schimba, ce e dreptu, personele pre tronulu celu inaltu alu Santului Pietru. Se schimba, căce omulu e moritoriu. Iubirea inse facia cu noi nu se schimba, căce ea este nemoritoria. Cine voiesce se se convinga, nu are decâtu se cetésca tote bulele pontificali, ce in tempu de mai 200 de ani au fostu date din Rom'a in cause de ale Romaniloru uniti, si va remané uimitu de iubirea cea

mare a Santului Scaunu facia cu noi. Éra in dilele nostre documentulu celu mai viu de iubirea acést'a insufata de Spiritulu Santu a fostu primirea cea mai multu decatu cordiala, ce o a aflu Illustrulu nostru Episcopatu in primavera a anului acestuia la tronulu augustisimu alu urmatorului Santulu Pietru. S'a aflu atunci Illustrulu nostru Episcopatu in facia unui betranu mai octogenariu, acarui facia ineretita si peru albitu areta multimea aniloru, ce au trecutu preste ele si pucinetatea celoru ce voru mai avé se mai treca. Si cu tote aceste din inim'a betranului acestui'a, transpirá cu un'a majestate supraomenésca un'a iubire facia cu noi, de carea uimitu episcopatulu nostru in facia unei betranette atátu de adenci a unui corpu, in care totusi bate inca un'a inima atátu de tinera si va fi disu si se va fi intrebatu cu poetulu: *Domne ce pote se fia acésta? Facia lui cufundanduse incetu se ineretiesce, tote florile depre ea cadu si se vescediescu, numai pre tine inima trebuie se te intrebu, ce pote fi acé'a ce te tiene in putere si in virtute pana acuma?*)* si credinti'a nóstra ni spune, cá versata de Domnedieu este iubirea acest'a facia cu toti si facia cu noi, ce atátu de splendida stralucesce de pre tronulu Santului Pietru; credinti'a nostra ni spune cá aci este condensatiunea cea mai admirabila a filantropiei si a caritateri crestine, càci unde chiamarea este atátu de intinsa si atatu de mare, unde oficiulu este atátu de vastu si atátu de greu, unde respunderea este atátu de mare inaintea lumeri si alui Domnedieu, unde inaltimea oficiului este atátu de afora de rendu, acolo si caritatea si filantropi'a cea adeverata, ce numai Domnedieu Spiritulu Santu o pote versá in sufletulu omului, trebuie se fia mai pre susu decâtu ori si care alta iubire, trebuie se fia atátu de mare catu fora de a pierde ceva din putere se pota cuprinde pre tote poporele, intre cari unu locu onorificu au ocupatu si voru ocupá totu de a un'a si Romanii, fii celi din resaritu ai Romei.

Museulu si bibliotec'a eucharistica in Paray le Monial.

Nu esiste pre lume unu bunu mai mare si mai admirabilu pentru unu crestinu cá Sant'a Eucharistia, isvorulu toturoru gratieloru, de cari are omulu lipsa in lupt'a lui cea mare cu reulu din valea acést'a a plangerei si a pecatului. La câte pericule nu se espuneáu crestinii celi de antaiu numai ca se se pota impartasi din isvorulu acest'a alu toturoru gratieloru ceresci. De fric'a paganiloru cautáu de multe ori locurile cele mai ascunse chiaru si pre sub pamentu numai cá neconturbati de pagani se i se pota inchiná ei, si se o pota primi cu cuveninti'a receruta, candu se apropia omulu de insusi Dom-

*) Leise sinkend faltet sich die Wange
 Jede seiner Blüten fällt und welkt,
 Herz ich muss dich fragen, was erhält
 Dich in Kraft und Fülle noch so lange
 Bürgers Gedicht
 an das Herz.

nedieu, asia câtu despre acést'a tare frumosu din celebrulu oratoriu francesu Bossuet, cà nu a fostu destulu, cà Fiulu lui Domnedieu s'a ascunsu sub form'a paniei si a vinului, ci a trebuitu se se mai ascunda si sub pamentu. Câte minti extraordinarie nu s'au cufundatu in meditatiuni profunde asupr'a misterifului acestuia necuprinsu, si in urm'a meditatiuniloru acestor'a profunde, câte opuri nu s'au scrisu asupr'a misterifului Santei Eucharistie incependu dela tempulu Apostoliloru si pana in diu'a de astâdi, asia câtu potemu se dicemu, cà dintre tote misteriile crestine nice unulu nu are una literatura asia vasta, ca si acest'a! Câte suflete cuprinse de un'a spaima infricosia la vederea mortei nu s'au alinatu prin primirea ei, asia câtu numai decâtu aice fiendu in corpulu acest'a moritoriu au vediutu ceriurile deschise cà ore candù Santulu Stefanu in momentulu lapidarei. Inaltu si necuprinsu este misterifulu acest'a. Si cum se nu ffa necuprinsu, candu nevediendu ochii nemica alt'a decâtu pane si vinu, credinti'a totusi ni spune, cà acolo este Fiulu lui Domnedieu, cu Domnedierea si cu omenirea, cu trupulu si cu sufletulu, cu carnea si cu sangele! Cum se nu ffa necuprinsu, candu credinti'a ni spune, cà in Sant'a Eucharistia avemu inaintea ochiloru, desi nu-lu vedemu, trupulu acel'a, pre care l'au batutu ostasii in curtea archireului, pre care totu aceia l'au restignitu pre cruce, si care astadi siede de a drept'a Tatalui, si in urma sangele acel'a, care a cursu din cost'a lui amestecatu cu apa? Cum se nu ffa necuprinsu, candu aci dupa dis'a Doctorului angerescu, credinti'a are se suplinésca defec-tulu semtiriloru.

Cu tote aceste inse istori'a ni areta, cà desi misterifulu acest'a alu misteriiloru este atâtu de necuprinsu, totusi candu credinti'a omeniloru in elu a fostu via si neresturnabila, atunci Domnedieu a sigilatu adeverulu lui a dou'a ora prin minuni, si de asupr'a formelor, sub cari de comunu stá ascunsu, s'a aretatu si cu trupulu seu, asia precum a fostu, candu precum dice Santulu Joanu Evangelistulu „*a petrecutu intre noi*“. Nu a facutu Domnedieu minunea acést'a nice odata pentru celi necredintiosi, căce despre aceia a disu cà „*si de sar' scollá cineva din morti, totusi nu voru crede*“ pentrucà acestia si atunci aru affá destule căli, cà se nege adeverulu chiaru si in evidenti'a lui si astufeliu s'ar dá ansa la un'a blasfemia inca si mai mare.

Consideratiunile aceste si altele de acelasi genu au inspiratu mai multoru barbati pii laici si preoti din Franci'a, cà se fundeze un'a biblioteca mare eucharistica, in care se se afle tote opurile, ce s'au scrisu ore canduva de ori si cine cu privire la misterifulu Santei Eucharistie, si unu museu in care se se afle tablourile toturoru minuniloru, ce s'au intemplatu cu misterifulu acest'a inaltu dela inceputulu bisericeii si pana astâdi. Câtu de demnu si câtu de la locu à fostu cugetulu acest'a, se pote vedé intre altele si de acolo, cà astâdi tote scientiele si au bibliotecele si museele lor. Schelete si resturi de ale animaleloru si plantelor, celor mai neinsemnate suntu de multe ori adunate cu multa ostenéla si cu multe spese, si totu asemene conservate prin musee.

Si numai urmele, ce le a lasatu Fiulu lui Domnedieu pre pamentu in misteriuu acest'a se nu fia adunate si conservate nicairi?

De locu alu bibliotecei si museului acestuia s'a alesu Paray le Monial din Franci'a, unde s'a intemplatu cea mai noua minune cu Sant'a Eucharistia. Si spre scopulu acest'a s'a si fundatu un'a societate de barbati gata a sacrificá ori si ce pentru ajungerea lui.

Pana acumu suntu dejá doue sale mari ocupate cu bibliotec'a si cu museulu. Un'a este sal'a *literaturei*, éra alt'a sal'a *minuniloru*. In cea de antaiu se afla mai intréga literatur'a teologica cu privire la misteriuu Santei Eucharistie. Opurile suntu tote legate elegantu si asiediate in ordine sistematica, asia câtu fia care tesa teologica cu privire la Sant'a Eucharistia si are despartimentulu seu. Aci afla omulu studie dogmatice, apologetice, polemice, ascetice si liturgice cu privire la Sant'a Eucharistia. Pre langa ace'a si 150 de opuri antice proviedute si cu ilustratiuni frumose, ce nu le pote omulu aflá nicáiri prin alte musee.

Langa sal'a acést'a este sal'a minuniloru, seau museulu eucharisticu. Aci se pascu ochii omului in forte multe tablouri imposable, ce representa minuni intemplate cu Sant'a Eucharistia. Afora de ace'a sculpturi, fotografie, aquarele, reliefuri referitórie la acestu misteriu sublimu. Este aci representata art'a italiana, francesa, germana, spaniola, olandesa, anglesa si altele, asia câtu oresi cumva vede omulu cu ochii, cum tote poporele crestine au preamaritu misteriuu acest'a alu gratieloru. Totu in sal'a acést'a se mai afla si mape forte frumose de ale tienuturiloru acelor'a, in cari s'au intemplatu minuni cu Sant'a Eucharistia. Aci vede omulu minunea cea impunetoria din Turinu, Sant'a Eucharistia planandu in aeru inaintea poporului si incungiurata de un'a splendore, ce intrece pre a sorelui. Aci vede omulu minunea, candu albinele au luat un'a hostia profanata si si iau facutu unu potiru de céra.

Societatea inse nu primesce decátu tablouri despre minuni, acaroru fidedignitate este probata pre cale istorica.

Afora de museu si de biblioteca societatea dispune si de unu organu de publicitate, in care se espunu progresele, ce le face bibliotec'a si museulu, se recenséza opuri vechi si noue de ale bibliotecei, si se ocupa si cu alte afaceri de ale societatei.

Câte suflete ratacite in labirintulu necredintiei nu va fi bibliotec'a, dara mai multu museulu acest'a in stare se le aduca érași la credintia! Spre a da vietia noua credintiei in misteriuu Santei Eucharistie, ce incepuse a amorti, Santulu Carolu Boromeu, Archiepiscopulu Milanului, barbatulu acel'a adevratu reformatoriu alu basericei, Iasà se se depinga mai multe tablouri, ce representa minunile cele mai insemnate intemplate cu Sant'a Eucharistia. Si ce sboru frumosu nu a luat in Milanu curundu dupa ace'a adoratiunea Santei Eucharistie. Ce a facutu Santulu Carolu Boromeu in micu, ace'a societatea eucharistica voiesce se faca in mare. Si deca fapt'a Santului Carolu Boromeu

a fostu incununata de succese atâtu de frumoase, cu câtu de mai frumoase va fi incununata fapt'a societatei acesteia.

Trebue se se mire omulu, că in un'a tiera, in care necredinti'a si joca orgiele sale in unu modu atâtu de ridiculu si de odiosu, cá Franci'a, se afla totusi inca si astadi un'a cugetare atâtu de seriosa, si atâtu de sanetosa crestina, si totu odata unu zelu atâtu de curatu si atâtu de simpaticu pentru inflorirea religiunei si glorificarea numelui lui Domnedieu. Inse nu trebue se uitamu, că necredintiosii, cari facu larm'a cea multa in tier'a si la natiunea acést'a iubita de Domnedieu, suntu un'a minoritate neinsemnata. Inse larm'a ce o facu eli este atâtu de mare si asurditoria, câtu face, de viersulu credintiosiloru, cari facu majoritatea covarsitoria a poporului, nu se aude mai de locu. Nu se aude căce credinti'a preste totu 'nu iubescse scomotulu, ci ea cresce si se nutresce in liniste, fora de a atrage tare atentiunea lumei asupr'a sa.

Esercitiu spirituali

(de Dr. Victoru Szmigelski tienute in Blasiu la Pascile anului 1886).

V.

Motto: »Aduceti hain'a cea de antain si-lu imbracati
»pre elu«. Luc. 15, 22.

Ratacitolu se aflá inca in lipsa si miseria, cându rosti intru sine cuvintele: „Scolá me voiu si me voiu duce la tatalu meu“. In data dupa ace'a ni referesce asemenarea, că elu „scolandu-se a venitu la tatalu seu“. Dictum, factum e cu adeveratu o frasa frumoasa si in propusuri si afaceri lumesci servesce de devisa atâtu usorintiei, câtu si energiei. Inse in afaceri de ale perfectiunei morale nu merge lucrulu asia usioru. Deja consciinti'a vinei si increderea in iubirea parintelui, cari amendoue se desteptara de odata in ratacitolu paraboliei, presupunu gratia divina. Intre propusu si implinire, intre inceputulu si scopulu calatoriei va fi asemenea o distantia, in care, déca vomu cercá, vomu poté aflá mari lucruri. Omulu se pote aruncá in prapastí'a perirei morale, dar' póte se óre urcá éراسi la dealu numai cu poterea s'a? Elu e in stare, se se ucida, dar' pote se óre desteptá éراسi spre viatia? Insusierea omului cadintu e debilitatea, că elu póte fi sedusu si insielatu; dar' strapunerea lui in o stare mai buna e opulu gratiei divine.

Déca omulu luminatu fiindu de grati'a acést'a a ajunsu la cunoscinti'a deplina a sclaviei misere, in care l'au aruncatu pornirile rele si patimele pecatoase, va fi inca de lipsa, cá vointi'a lui se se misce si se se intaresca prin ace'a-si gratia divina spre a se determiná cu tota seriozitatea pentru Domnedieu si pentru voi'a lui preasanta. Reintorcerea ratacitolui la cas'a parintiesca si reinnoirea lui e asemenea unei tieseture, in care urdial'a si batél'a 'su grati'a divina si conclucarea omului.

Amu vediutu lips'a si miseri'a, in care a ajunsu ratacitolu, amu vediutu si inceputulu intorcerei lui in cuvintele: „Tata, gresit'am la ceriu si in aintea t'a“. In marturisirea acést'a incoltiescu deja grauntiele credintiei, sperarei si iubirei. Inse cum voru prinde ele radacine si cum se voru desvolta fara ploia de susu? Si deca trebue, se recunoscemu deja in ainte, cà desteptarea ratacitolui a fostu o fapta divina, nu ne lasa nice asemenarea, se ne indoimu despre acést'a, ci ni-o spune destulu de chiaru cu cuvintele: „Inca departe fiindu elu, l'a vediutu tatalu lui“. Asia dara nu fiulu ratacitu vede pre parintele seu din departare, ci parintele 'lu vede pre densulu. Elu 'lu vede din departare, pentru cà „inaltu este Domnulu si la cele umilite privesce, si cele inalte de departe le cunosce“. (Ps. 137.) 'Lu vede din departare, pentru cà ratacitolu a fugitu de iubirea parintiésca. Si pentru cà 'lu vede, pentru cà 'lu pazesce cu grige parintiésca si nu abdice de densulu, pote se se mantuésca ratacitolu. Grati'a acést'a pazitoria a parintelui se numesce in limb'a biblica lumin'a, carea purcede dela faci'a parintelui si duce cu radiiele sale mantuirea in inim'a ratacitolui. Asia canta psalmistulu: „Domnedieule indura te spre noi si ne binecuventa, luminéza faci'a t'a preste noi, si te indura spre noi. Cá se cunoscemu pre pamentu calea t'a, in tote némurile mantuirea t'a. Cà la tine este isvorulu viatii, intru lumin'a t'a vomu vedé lumina“. (Ps. 66 si 35.) Dela luminarea acést'a a sufletului omenescu depinde ace'a, cá omulu cufundatu in viati'a visatoria se-si vina in ori si se fia si elu éراسi luminos.

Poterea acést'a plina de binecuventare, care se afla in privirea parintelui, o descrie apoi parabol'a si mai frumosu. Fiindu cà tatalu vede pre fiulu seu fugariu in lipsa si miseria, se simtiesce miscatu de indurare. Jubirea, carea cá atare se asiedia numai preste fiii cei credintiosi si nevinovati, iubirea acést'a, carea a respins'o fiulu malcontentu, nu i-se denéga nice acum pentru totu de un'a, numai cà ce apare in alta forma, in form'a indurarei. Si ore se-lu pota miscá ceva pre Domnedieu? Si totusi ni spune asemenarea: „Vediutu-l'a pre elu tatalu lui, si i-s'a facutu indurare, si a alergatu in aintea lui“.

Pentru cà se potemu patrunde in câtu va in misteriu acest'a alu indurarei divine, se petrecemu pucinelu in tipulu parabolei si se intrebamu, déca unu tata iubitoriu 'lu va lasá sortii lui pre fiulu seu fugariu si usioru de mînte, pana cându mai pote nutri o sperantia câtu de debila, cà fiulu seu se va indreptá? Óre nu va intrebá din cându in cându dupa sortea lui, nu-i va tramite din cându in cându câte o salutare, câte o admonitiune, ci-lu va lasá cu nepasare, se se corumpa si se selbatecésca in strainatate? Totu atâtu de certu e, cà nice parintele cerescu nu-si lasa pre fiii sei cei rataciti fora admonitiuni, solfe si ajutoriu. Si cându fiulu celu ratacitu dice intru inim'a s'a: „Scolá me voiu si me voiu duce la tatalu meu“, atunci parintele a fostu tramisu deja radiulu luminei si alu gratiei in inim'a lui. Mai in ainte de ce s'ar'

fi scolaru ratacitolu si ar' fi plecatu la tatalu seu, resuná deja in inim'a lui o voce, carea-i dicea: „Veniti la mine toti cei osteniti si insarcinati, si eu ve voi odihni pre voi“. Vocea acést'a e a tatalui, carele intempina acum pre fiulu seu, dupa ce l'a desceptatu, si-lu indémna acum, se se reintorca in braciile parintiesei.

Dar' éta in cas'a ace'a mare si stralucita, din care s'a fostu departatu fiulu celu ratacitu, cá se veneze dupa o naluca de fericire, éراسi s'a nascutu o miscare plina de viatia. Toti argatii cei credintiosi ai casei au observatu séu au auditu unulu dela altulu, cá domnulu loru a esitu de grabu a fara. Ei se aduna la port'a casei si-su martorii iubirei sincere, cu care primesce domnulu loru pre fiulu seu, celu ce se apropria de cas'a, in contr'a carei'a a pecatuitu atátu de greu. Ei vedu pre fiulu celu perdutu alergandu in braciile parintelui seu si audu cuvintele lui scaldate in lacrimi de dorere si bucuria: „Tata, gresit'am la ceriu si in aintea t'a. Si nu sum mai multu vrednicu a me chiamá fiulu teu“. Dar' elu si-a fostu propusu dora, se mai adauga ceva, si-a fostu propusu, se-i spuna tatalui seu, ce doresce: „Fà me cá pre unulu din argatii tei“. Rogarea acést'a nu o mai pote spune, càci nn-i ajunge tempulu. Sarutarea parintelui seu 'lu facú, se taca.

Inse bucuri'a tatalui éta se si turbura. Vestmintele de visonu si porfira, cu cari pornise fiulu lui din cas'a parintiésca, erau atátu de sdrentiuite, in câtu argatii rusinandu-se nu cutediau, se se uite la densulu. In strainatate i-a fostu decaderea atátu de trista, in câtu a selbatecitu mai de totu si de abia si-a pastratu din nobleti'a de mai in ainte o umbra debila, din care cu greu se mai pote recunosce in porcariulu acest'a fiulu regescu de odinora. Miseri'a si lips'a si-au gatitu unu tipu fidelu din omulu acest'a. Faci'a lui e palida, obrazii lui 'su uscati, ochii lui si-au perdutu luceti'a, omulu intregu e delasatu. O privire 'i fú parintelui de ajunsu, pentru cá se se convinga, cá fiulu seu are aspectulu cersitorului celui mai miseru si are lipsa de ajutoriu. De ce se va ingrigi dar' in ainte de tote? Va schimbá remasitiile copte ale vesminteloru fiului seu cu alte vestminte noue facute din materia pretiosa. Va adauge la acestea si insemne de onore, cá se nu semene surcelulu casei regesci cu unu selavu fugitu. 'I va stemperá fomea si setea cu unu ospetiu bogatu, la care se iée parte toti casenii, cá se fia ospetiulu acest'a unu ospetiu de serbatore si de bucuria. Dar' ce va face ore din tote acestea mai antaiu? S'ar' paré, cá nu are, se stée multu pre cugete, càci in impregiurarile, in cari se afla fiulu reintorsu, mancarea si beutur'a e acelu lucru, care nu suferé amanare. Ce i-arú si folosí acestui'a, cându e storsu de fome si sete, ce i-arú folosí vestmintele cele mai fine si mai stralucite, ce i-arú folosí insemnele onorei celei mai inalte, dupa ce cu acestea tote nu se pote saturá? Dispositiunea, ce trebniá, se o faca domnulu casei, ar' fi fostu ace'a, cá servitorii se se ingrigésca de unu prandiu bunu. Inse asemenarea ni referesce altu cum. Mandatulu celu de antaiu e: „Aduceti hain'a cea de

antaiu, si-lu imbracati pre elu⁴. Acestu mandatu premerge, si numai dupa ace'a urméza dispunerea prandiului. Lips'a cea de antaiu si cea mai urgenta se pare a fi dar' a vestmentului, ma pana ce nu e acest'a in de mana, 'lu inelue insu-si tatalu pre fiulu seu golu, plecandu-se preste elu si cuprindiendu-lu cu braciile sale, cá si candu ar' voi, se ascunda rusinea lui.

Lucrulu acest'a s'ar' poté justificá cu ace'a, cá unui tata, cându primesce éراسi pre unu fiu alu seu, care se presenta in aintea lui cá unu cersitoriu, 'i e rusine de miserí'a fiului seu. Petru ace'a se va ingrigi in ainte de tote, cá fiulu seu se capete imbracaminte noue si se se pota presentá in cas'a parintiéca asia, precum i-se cuvine demnitatii parintelui. In asemenarea nostra e lucrulu intorsu: fiului 'i e rusine a remané in costumulu seu miseru in aintea parintelui seu si a tuturoru credintiosiloru lui, si tatalu seu se grabesce spre a-lu mantuí de rusinea acést'a.

Trebue, se cercamn dara, ce va se insemneze vestmentulu acel'a atátu de necesariu. In ainte de tote trebue se luamu in considerare faptulul, cá nu l'a silitu pre omu lips'a fisica, séu celu pucinu nu in line'a prima, se ceree dupa ceva, in ce se-si inveluesca trupulu, căci dora suntu si acum regiuni destule, in cari clim'a e destulu de domola, pentru cá se-lu dispenseze de grigea acést'a. Si apoi chiaru in o atare regiune ni-amu intipuitu si cas'a parintiéca a raticitului. Nu lips'a fisica a fostu dara motivulu, care l'a indemnatu pre omu, se se imbrace, ci motivulu l'a spusu in numele tuturoru filoru raticiti acel'a, in carele noi toti amu pecatuitu, l'a spusu cu cuvintele: „Vocea t'a am auditu amblandu prin raiu, si m'am temutu, cá golu sum, si m'am ascunsu“. Motivulu acest'a e dara legatur'a intima, ce exista intre, golatatea rusinatoria si intre consciinti'a ranita. Vestmentulu luminos alu gratiei si-l'au perdutu protoparintii nostri, si acel'a-si vestmentu luminos si-l'a perdutu si fiulu celu raticitu. Vestmentulu acest'a l'a fostu recastigatu fiulu celu râtacitu, pentru cá „cati in Christosu v'ati botezatu, in Christosu v'ati si imbracatu“, si acestu vestmentu pretiosu l'a nimicitu aruncandu-se in tin'a pecatului, éra acum 'lu deplânge dicundu cu Jobu: „Cine me va pune in lunele dileloru celoru mai din ainte, in cari me padiá Domnedieu? Cându straluciá lumin'a lui preste capulu meu, si cu lumin'a lui amblam intru intunerecu? Si cu dreptatea me imbracam, si me inveliam cu judecat'a cá cu o haina?“ (Job. 20.) Miserí'a cea suftetéca a omului, instrainarea lui de catra Domnedieu si lipsirea lui de scutul gratiei divine e golatatea ace'a rusinosa, carea o acopere parintele cuprindiendu cu braciile s'ale pre fiulu seu reintorsu la cas'a parintiéca, si ajutoriu si scapare adevérata pote aflá fiulu acest'a numai, déca primesce de nou vestmentulu acel'a perdutu. Imbracarea acést'a de nou cu vestmentulu gratiei 'lu face si pre profetulu, se esclame cu voce serbatoréca: „Se se bucure sufletulu meu intru Domnulu, cá m'a imbracatu in bain'a mantuirei, si cu vestmentulu veseliei m'a acoperitu, si cá pre o mirésa m'a inpodobitu cu podoba“. (Isai. 61.)

Dara precum se desbraca omulu de vestmentulu seu celu vechiu si stricatu, cându voiesce, se se imbrace cu altulu nou, asia trebuie se faca si fiulu reintorsu in cas'a parintiésa. „Éra de ati auditu pre Christosu si intru densulu v'ati invetiatu, precum este adevéruleu intru Isusu, cá se lapedati voi dupa viati'a cea de antaiu pre omulu celu vechiu, carele se strica dupa poftele insielatiunei, si se ve innoiti cu spiritulu mintii vestre, si se ve imbracati in omulu celu nou, carele dupa Domnedieu s'a ziditu intru dreptate si intru santieni'a adevérulei“. (Efes. 4.) „Se lapedamu dara lucrurile intunerecului si se ne imbracamu cu arm'a luminei. Cá diu'a cu cuvintia se amblamu, nu in ospetie si in betié, nu intru fapte de rusine, nu intru price si intru invidia. Ci ve imbracati in Domnulu nostru Isusu Christosu, si placerea trupului se nu o faceti intru pofté“. (Rom. 13.)

Nu vorbesce deci parintele in tipuri, ci cuvintele lui suntu adevéru si realitate. E vorba ací de schimbarea omului celui pamentescu cu celu cerescu, de adoptiunea pecatosului prin gratia, de asemenarea lui cu Christosu, de strapunerea lui din morte in nemorire fericita. „Aduceti hain'a cea de antaiu, si-lu imbracati pre elu“, demanda domnulu casei. O numesce cea de antaiu, adeca cea de mai de multu, pentru cá ea restitué ratacitului demnitatea si dreptatea, carea a perdut'o din vin'a s'a. O numesce cea de antaiu, adeca cea mai de frunte si mai pretiosa, pentru cá ea e vestmentulu nuptialu alu dreptatii, acelu vestmentu, carele singuru 'lu scutesce pre omu cu adevératu, 'lu ridica la onore si la marire. Daruirea acestei haine trebuie se premérga tuturoru celoru alalte daruri, cari, precum se vede, le-a reservatu tatalu anume pentru acestu fiu, pentru cá numai dupa ce s'a delaturatu vin'a, numai dupa ce i-s'a restituitu ratacitului adoptiunea filoru lui Domnedieu, pote intrá ratacitulu intru marirea acestor'a. Numai dupa ace'a póte primí inelulu, insemnulu onorei si alu fidelitatii. Si pentru cá fiulu reprimitu in ale tatalui seu are se amble de ací in colo pre o carare noua de viatia, pre cararea filoru lui Domnedieu, a caroru lumina asia se lumineze in aintea omeniloru, cá vediendu faptele loru cele bune se maréscá pre tatalu loru celu din ceriuri, pentru ace'a primesce acum fiulu si incaltiaminte, cá elu se-si incaltie petiorele spre gatierea evangheliei pacii.

Tote darurile acestea le aducu fiului reintorsu ministrii tatalui, caror'a, precum se vede, li-a incredintiatu domnulu casei chieile camereloru, in cari 'su depuse darurile filoru. Ministrii acesti'a 'su acei alesi, cari marturisescu despre sine: „Asia se ne socotéscá pre noi omulu, cá pre nesce ministri ai lui Christosu si economi ai tainelorui lui Domnedieu“. Acei'a-si alesi primescu acum pre urma si mandatulu: „Aduceti vitielulu celu grasu, de-lu junghiatu, si mancandu se ne veselimu. Cá fiulu meu acest'a erá mortu si a inviatu, si perdutu erá si s'a aflatu“.

Laudati pre Domnulu, cá este bunu, Domnedieului nostru se se indulcéscá laud'a. Celu ce vindeca pre cei sdroboti la inima si léga struncinaturele loru,

Veniti se ne suimú si noi in cas'a Domnului si se dicemu: Se se bucare sufletulu meu intru Domnulu, cà m'a imbracatu in hain'a mantuirei, si cu vestmentulu veseliei m'a acoperitu, si cá pre o mirésa m'a impodobitu cu podoba. Bine voiu cuventá pre Domnulu in totu tempulu, pururea laud'a lui in gur'a mea. Intru Domnulu se va laudá sufletulu meu, audia cei blandi si se se desfeteze. Mariti pre Domnulu cu mine, si se inaltiamu numele lui impreuna. Cautat'am pre Domnulu, si m'a auditu, si din tote infricosiarile mele m'a mantuitu. Cei ce cauta spre densulu, se voru luminá, si feciele loru nu se voru rusiná. Seraculu acest'a a strigatu, si Domnulu l'a auditu pre elu, si din tote necesurile lui l'a mantuitu. Mancá voru seracii, si se voru saturá, si voru laudá pre Domnulu, cei ce cauta pre densulu; vie voru fi inimele loru in véculu vécului. Gustati si vedeti, cà bunu este Domnulu, fericitu barbatulu, carele speréza spre densulu. Aminu.

Computulu dilei in baserica.

Suntu mai multe legi basericesei disciplinarie si rituale, cari nu se potu intielege, deca nu scie omulu, cumcà in legea respectiva in ce sensu este luatú cuventulu: *dina*. Cace in diverse legi si dispusetiuni basericesei cuventulu acest'a are diverse intielesuri, pre cari confundandule omulu, seau neintielegundule asia precum trebuescu intielese, tare usioru se pote intemplá, se inplinesca legea basericésca in unu sensu contrariu aceluia, pre care l'a avutu baserica candu a adusu legea respectiva. Din caus'a acést'a este, credemu, tare de folosu a cunosce, cumcà câte intielesuri are cuventulu: *dina* in legislatiunea basericésa, si cumcà care intielesu in care lege are valore, si in care nu.

Cuventulu *dina* in disciplin'a basericésca are trei intielesuri, seau mai bine disu, diu'a in disciplin'a acést'a este de trei specii; si anume:

1. *Diu'a basericésca*
2. *Diu'a civila*, si
3. *Diu'a solara*.

Diu'a basericésca se incepe de ser'a si tiene pona in cealalta sera. Computulu acest'a alu dilei se baseza pre computulu Santei Scripturi, la care in cartea facerei, unde se numera cele 6 dile, in cari a creatu Domnedieu lumea, fia-care di este computata astufeliu, cà se incepe de ser'a si tiene pana in cealalta ser'a, càce acolo se dice la fia care di: „*si s'a facutu sera, si s'a facutu demenetia, diu'a antaia, a dou'a, a treia, si asia mui departe*“.

Dupa computulu dilei basericesei se indrepta totu cultulu divinú a fora de Sant'a Liturgia. Astufeliu ritulu unei serbatori se incepe totu de a un'a de ser'a cu inseratulu, si tiene pana in cealalta di la celalaltu inseratu. Din care cauza in Menologionu si Antologionu, in Triodu, Pentecostariu si Strasniciu precum si in Octoechu tipiculu unei fia-carei dile se incepe cu ace'a cà se

espune cum este de a se face inseratulul dilei respective, cu care se incepe ori ce serbatoria.

Diu'a civile se incepe dela mediulu noptei si tiene érași pana la mediulu noptei. In sensu civilu se ia cuventulu: *diua* in tote preceptele basericesci cu privire la postulu prescriu. De unde diu'a de postu se incepe totu de a un'a cu mediulu noptei si se gata érași cu mediulu noptei. Totu asemene si dilele de dulce. De unde gresiescu aceia, cari la postu iau cuventulu *diu'a* in sensulu dilei basericesci sustienendu, că este iertatu a frange postulu dupa resaritulu steleloru, candu este inceputulu dilei basericesci, nu inse si alu celei civile, care nu se incepe decatu la mediulu noptei. Totu in sensu civilu se ia *diu'a* si in preceptulu basericescu, cá preotulu ce servece Sant'a Liturgia, si laiculu ce se cumineca, se fia in diu'a ace'a nemancatu si nebeutu. Acést'a nu se intielege, că de ser'a, decandu se incepe diu'a basericésca, se nu mai mance nemicu ci numai cumcă dela mediulu noptei, decandu se incepe diu'a civila se fia nemancatu si nebeutu. Totu in sensulu acest'a se ia cuventulu: *diua* si in preceptulu de a santi dilele de serbatoria prin abstinencia dela lucruri servili si forense, va se dica in dile de serbatoria dela mediulu noptei si pana la mediulu noptei suntu credintiosiloru oprite lucrurile servili si forense.

Diu'a solaría se incepe cu resaritulu sorelui si se finesce cu apusulu lui. In sensulu acest'a se ia cuventulu *diua* in preceptulu basericescu cu privire la Sant'a Liturgia, dupa care Sant'a Liturgia nu este iertatu de regula a se celebrá decatu diu'a, va se dica dupa resaritulu sorelui. Totu in sensulu acest'a se ia cuventulu *diua* si in preceptulu de ajunu, care preserie, cá in dilele de ajunu se nu se manance nemicu pana dupa apusulu sorelui, candu se finesce diu'a solaría. Si fienducá in tempurile vechi crestinii de comunu in dilele de ajunu se cuminecau, acést'a inse tienenduse liturgi'a demanéti'a nu o poteáu face, fienducá atunci prin Sant'a Cuminecatura aru fi frantu ajunulu, de ace'a s'a introdusu datin'a, cá in dilele de ajunu se se celebreze Sant'a Liturgia ser'a, candu apoi dupa cuminecare indata frangeáu si ajunulu. Astufeliu in ritualulu nostru pana in diu'a de astadi in ajunulu nascerei Domnului, in ajunulu botezului si in mai multe dile din paresime Sant'a Liturgia este impreunata cu inseratulul, ce'a ce in alte dile nice candu nu se intempla. Dupa ce crestinii au cam parasitu datin'a ajunului, s'au introdusu apoi anachronismulu acel'a, cá in dilele de ajunu se celebréza liturgi'a laolaita cu inseratulul demanéti'a. A pieritu caus'a morala a tienerei liturgiei ser'a, si a remasu efectulu ritualu, de a celebrá demanéti'a ceremonie basericesci de ser'a. — Singuru in un'a dí de ajunu de preste anu, anume in Vinerea mare nice dupa apusulu sorelui afora de casu de nepotintia nu este iertatu a frange ajunulu. Din care cauza in diu'a acést'a nice nu se tiene Sant'a Liturgia de locu, deoparte pentrucá in diu'a ace'a aducunduse sacrificiulu de pre cruce, nu s'a parutu consultu a aduce si pre celu eucharisticu, de alta parte pentrucá crestinii se pota tiené ajunulu pana in cealalta dí. Ma unii crestini basati pre

cuvintele Mantuitoriului, că „*deca se va luá mirele atunci voru posti*“ s'au îndatinatu a nu mancă nemicu de Joi ser'a pana in Dominec'a Pasciloru, care este tempulu, candu Mantuitoriulu, mirele bisericei a fostu luat de pre pamentu conformu cuvintelor profetului „*cá s'a luat depre pamentu vietí'a lui*“.

Totu in sensulu acest'a solariu se ia cuventulu *Diua*, si in legea bisericesca, carea prescrie, cá judecatile bisericesci se se tiena diu'a, va se dica numai dupa resaritul sorelui, si totu asemenea ace'a, care prescrie, cá si casatoriile se se binecuventeze diu'a. Numai câtu cu privire la acest'a desi se demanda, cá si judecatile si casatoriile se se intemple diu'a, totusi legea opresce, cá se se intemple in partea de dupa amédi a dilei, candu omenii pote nu suntu asia trezi cá in partea din ainte de amédi a dilei. Si apoi la nesce acte asia momentose cá si aceste biserice'a pre dreptulu poftesce, cá omenii se fia catu se pote mai trezi si delatura si umbr'a de presupunere a contrariului.

In colo in unulu fia care casu practiculu din insusi spiritulu legei pote omulu se deduca, cumcá in care din aceste trei intielesuri este de a se luá cuvantulu: *diua*.

Revist'a bisericesca.

Provinci'a metropolitana romana gr. catolica de Alb'a-Julí'a. De trei septemani in coge Escellentí'a Sa Prea Santitul Metropolitu Dr. Joanu Vancea de Butés'a, mai in fia care di visitéza Institutele de invetiamentu din Blasiu. Pana acumu a visitatu gimnasiulu, preparandí'a, scol'a normala si scol'a de fetitie. Petrece in unu institutu de multe ori mai multe ore si demanéti'a si dupa amédi. A asistatu la orele de prelegeri a unui fia-carui professoriu din unulu fia-care studiu. Cá si cu ocasiunea examenelor, asia si cu ocasiunea acést'a Escellentí'a Sa a aretatu un'a pacientia admirabila, si unu zelu adeveratu apostolicu. Visit'a acést'a a facutu un'a impresiune tare placuta atátu asupr'a professoriloru, câtu si asupr'a tinerimei, si este universala dorintí'a toturoru de a avé ori si câtu de desu ocasiunea de a vedé pre Escellentí'a Sa in institutele, cari pre langa edificiecele cele frumose edificate de Escellentí'a Sa au se-i multumésca inca si alte multe binefaceri. Seminariulu clericalu si Seminariulu fundatu de densulu le visitéza in tota Dominec'a asistandu in celu de antaiu la predicile clericiloru, ce spre deprindere le tienu in tote Dominecele si serbatorile, éra in celu din urma la declamatiunile, ce le tiene tinerimea seminariala pre rendu cate patru in fia care Domineca in patru limbi, anume: latina si germana, gimnasiulu superioru, romána si magiara gimnasiulu inferioru.

Austro-Ungari'a. Eminentí'a Sa Cardinalulu Simor, Archiepiscopulu de Strigonu si Primatele Ungariei si a serbatu in 28 Octobere aniversari'a a 50-a dela ordinarea sa de preotu. Intre multii gratulanti din tote partile tieiei venerandulu betranu a avutu onorea de a salutá si pre Majestatea Sa Imperatulu si regele nostru apostolicu Franciscu Josifu I, care ia aretatu onorea rara de a-lu visitá in insasi cetatea episcopésca a Strigonului. Episcopatululu catolicu s'a prezentatu la gratulare sub conducerea Cardinalulu Haynáld archiepiscopulu de Calocea.

Proprietariu, editoriu si redactoriu responsabilu: **Dr. Alesandru V. Gram'a.**

Tipograf'a Seminariulu gr.-cat. in Blasiu.